

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄. - ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1880

Οὐκ ἔστι περὶ δέου ἂν θεοτίμου ἀνθρώπου
βουλευσάμετο ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θεάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1880

δημηγορίαί τοῦ Μποῦρκε εἶνε ἀντάξιαί τῶν τοῦ Κικέρωνος· ὁ Σεξπῆρος καὶ ὁ Γκαίτης εἶνε ἴσοι πρὸς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς. Αὗται δὲ εἶνε σήμερον αἱ μόναι σπουδαί, αἱ δυνάμεναι νὰ παράσχωσιν εἰς τὸν νεώτερον ἄνθρωπον τὸ ἀληθινὴν αὐτοῦ ἰδεῶδες.

Ὁ κ. Pisco διακηρύττει, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπίσης φρονεῖ ὅτι τὰ ἐνιαῖα σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως εἶνε ἀδύνατα. Πρέπει μετὰ τινὰ κοινὴν ἀνατροφὴν ἢ διδασκαλίαν νὰ διαχωρισθῇ εἰς δύο κλάδους: ἐν μὲν τοῖς γυμνασίοις, θέλει ἐξακολουθήσει ἡ διδασκαλία τῆς ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς, ἐν δὲ τοῖς πραγματικαῖς σχολείοις ἡ τῆς ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης. (ὁ ρήτωρ λαλεῖ ὡς πρὸς τὸ δεύτερον τοῦτο ζήτημα ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπόψεως ὡς Αὐστριακοῦ). Αὗται αἱ δύο τελευταῖαι γλώσσαι δέον νὰ σπουδάζωνται φιλολογικῶς ὡς ἡ ἐλληνικὴ καὶ λατινικὴ· χαίρει δὲ ὅτι ἡ διαίρεσις αὕτη υφίσταται ἤδη ἐν Ἀυστρίας.

Οὕτως ἔληξε καὶ ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ συνεδρίου.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΣΙΝΩΝ (ΚΙΝΕΖΩΝ).¹

ΥΠΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΟΥ Κ. ΣΠΛΘΑΚΗ.

(καθηγητοῦ).

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, παρ' ὧν πολλὰ ἐδιδάχθημεν περὶ τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, οὐδὲν ἀναφέρουσιν οὐ μόνον περὶ τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ βίου καθόλου τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν Σινῶν ἔθνους. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι Ἕλληνες γεωγράφοι, οἱ πρῶτον αὐτῶν μνησίαν ποιησάμενοι, ἀποκαλοῦσι μὲν αὐτοὺς Σίνας, οὐδὲν δὲ περὶ τοῦ βίου ἢ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἴδιον ἀναφέρουσιν. Ὁ βίος τῶν Σινῶν ἕνεκα τοῦ πνεύματος τῆς ξενηλασίας, ὅπερ ἔκπαλαι παρ' αὐτοῖς ἐπεκράτει καὶ εἰσέτι ἐπικρατεῖ, ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰς χιλιετηρίδας τελέως ἄγνωστος εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν βίαν, ἣν ἤσκησαν ἐπὶ τῶν κατοίκων τοῦ Οὐρανίου κράτους, οἱ μεταγενέστεροι Εὐρωπαῖοι, μέρος τι

(1) Ἡ πραγματεία αὕτη δημοσιεύθησα ἐν τῷ «Βύρωνι» (τόμ. Ε', φύλλω 12, 13, 14, 15, καὶ 16) ἀναδημοσιεύεται ἐνταῦθα μετὰ πολλῶν προσθηκῶν χάριν τῶν ἀνγνωστῶν τοῦ «Πλάτωνος.»

τοῦ σινικοῦ βίου ἐγένετο ἤδη καὶ παρ' ἡμῖν γνωστόν. Μετὰ πολλοὺς καὶ αἰσίους πολέμους, οὓς ἐποίησαν κατὰ τῶν Σινῶν ἰδίως Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι καὶ δι' ὧν ἠνεψώθησαν οἱ τέως κεκλεισμένοι τῆς Κίνας λιμένες εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον, διάφοροι καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι ἱεραπόστολοι, εἰσαγαγόντες εἰς Κίναν τὸν χριστιανισμόν, μετέδωκαν ἡμῖν καὶ πλείστας εἰδήσεις περὶ τε τῆς πολιτείας καὶ τοῦ βίου τῶν Σινῶν. Εἰς τοὺς ἱεραποστόλους τούτους καὶ λοιποὺς πηρηγητάς ὀφείλονται καὶ αἱ περὶ ἀγωγῆς τῶν Σινῶν εἰδήσεις, ἃς ἀναγράφουσιν οἱ τῶν παιδαγωγικῶν ἱστοριῶν συγγραφεῖς, παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς παραλαβόντες μεταδίδομεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις.

Οἱ Σίνοι κατοικοῦσι τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἀσίας. Ἄπασα ἡ ἰδίως Κίνα διαιρεῖται εἰς 18 ἐπαρχίας, ἐχούσας πρωτεύουσαν τὸ Πεκῖνον. Σύμπας ὁ τῶν κατοίκων πληθυσμὸς ἀνέρχεται κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας εἰς 430 ἑκατομμύρια. Οἱ κάτοικοι ἀποτελοῦσι τὸ μὲν κράτος αὐτῶν οὐράγιον, ἑαυτοὺς δὲ τέκνα τοῦ οὐραγίου κράτους. Ὁ στρατὸς τῶν Σινῶν ἀνέρχεται ἐν ὅλῳ εἰς 800,000 ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος εἰς 826 πλοῖα μετὰ 3600 πυροβόλων. Τρεῖς θρησκεῖαι ἐπικρατοῦσιν ἐν Κίνα, ἥτοι ἡ τοῦ Βούδδα ἢ Φῶ (ἐξηπλωμένη παρὰ τῷ λαῷ), ἡ τοῦ Laotse παραχθεῖσα ἐξ ἀρχαίας τινὸς περὶ κόσμου δόξης καὶ ἰσχύουσα εἰσέτι παρὰ πλείστοις ἐκ τοῦ λαοῦ) καὶ ἡ τοῦ Κομφουκίου, (ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ Αὐλῇ καὶ παρὰ τοῖς λογίοις). Πλὴν τῶν ὀπαδῶν τῶν μνημονευθέντων θρησκευμάτων ὑπάρχουσι καὶ 3—4 ἑκατομμύρια μωαμεθανῶν, 400,000 ἀνηκόντων εἰς τὰς διαφόρους αἱρέσεις τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ ἤδη ἀπὸ τῆς 8ης ἑκατονταετηρίδος εἰσαχθέντος εἰς Κίναν, καὶ 50,000 Ἰουδαίων. Τὸ πολίτευμα τῶν Σινῶν εἶναι ἀπόλυτος μοναρχία ἢ πατριαρχικὴ δεσποτεία. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς πολιτείας ὀνομάζεται υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ὅστις ἄρχει δι' ἀριστοκρατικῆς τινος τάξεως πολυαρίθμων λογίων ὑπαλλήλων, *Ματθαρίνων* καλουμένων. Ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου ἐκλέγεται αὐθαιρέτως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μεταξὺ τῶν νομίμων αὐτοῦ υἱῶν.

Ἡ σινικὴ πολιτεία στηρίζεται ἐπὶ τῆς οἰκογενείας ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ἅπασα ἡ τῶν Σινῶν πολιτεία ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου αὐτῆς σημείου μέχρι τοῦ ὑψίστου ἀποτελεῖ κλιμακωτὴν τινὰ οἰκογένειαν, ἧς ἀνωτάτη κεφαλὴ εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ. Ὁ κίων, ὁ στηρίζων τὴν σινικὴν πολιτείαν, εἶναι ἡ ὑπακοὴ τοῦ μικροτέρου εἰς τὸν μεγαλείτερον. Ἡ ὑπακοὴ αὕτη ἄρχεται ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ, συναπτομένη μετὰ τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης. Ὁ οἰκογενειακὸς δεσμὸς θεωρεῖται παρὰ τοῖς Σίνοις ἱερώτατος πάντων τῶν ἄλλων δεσμῶν, διότι ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται ἡ πολιτεία. *Tai-*

chiao (μεγάλη διδασκαλία) τοῦ Κονφουκίου. «Ὅταν τὰ τῆς οἰκίας εἶναι »καλῶς διατεταγμένα, τότε καλῶς διατεταγμένα εἶναι καὶ τὰ τῆς πολιτείας, τῆς ἐπὶ ἐκείνης στηριζομένης· ὅστις σέβεται τοὺς γονεῖς, οὗτος »θέλει σεβασθῆ καὶ τὸν βασιλέα· ὁ δὲ βασιλεὺς θέλει θεωρήσει τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ὡς ἴδια τέκνα.» Ὁ πατὴρ ἐν Κίνα ἔχει ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν παιδῶν· ἡ δὲ ὑπακοή τούτων εἰς ἐκείνους θεωρεῖται ἀναγκαιοτάτη.¹ Οἱ Μανδαρίνοι, εἰς οὗς εἶναι ἀνατεθειμένον μεταξὺ ἄλλων καθηκόντων καὶ τὸ τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, ὑποχρεοῦνται νὰ τιμωρῶσι τοὺς παῖδας ἐπὶ ἀπλή κατατηνύσει τοῦ πατρὸς αὐτῶν· διότι πᾶς υἱός, στερηθεὶς τῆς τοῦ πατρὸς εὐνοίας, θεωρεῖται ἀξιόποινος. Ἐν Κίνα τοσοῦτον βαρὺ ἀμάρτημα θεωρεῖται ἢ κατὰ τῶν γονέων ὕβρις τῶν τέκνων, ὥστε, ὡςάκις υἱός τις ἐπιτεθῆ ἢ φονεύσῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, σύμπασα ἡ χώρα συγκινεῖται· αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ δικάζει τὴν ὑπόθεσιν. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην οἱ μὲν Μανδαρίνοι τῆς ἐπαρχίας ἐν ἧ διεπράχθη τὸ μέγιστον τοῦτο ἔγκλημα, καθαιροῦνται, ὡς μὴ δυνηθέντες νὰ προλάβωσιν αὐτὸ διὰ καλῆς διοικήσεως, ὁ δὲ κακοῦργος κατασπαράσσεται, ἡ δὲ οἰκία αὐτοῦ τε καὶ τῶν γειτόνων κατακαίεται ἀνασκαπτομένων καὶ αὐτῶν τῶν θεμελίων,

Τὰ καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς θεωροῦνται ὡς βάσις πάντων τῶν τοῦ πολίτου καθηκόντων καὶ ὡς κάτοπτρον, ἐν ᾧ καθορᾷ ὅ,τι ὀφείλει ὁ μὲν ὑπήκοος εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα, ὁ δὲ δοῦλος εἰς τὸν ἑαυτοῦ κύριον. Ὁμοίως καὶ ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη θεωρεῖται ὡς βάσις, ἐφ' ἧς στηρίζονται πάντα τὰ ἥθη καὶ αἱ πολιτικαὶ διατάξεις, καὶ ὡς ἀρχὴ καὶ κορύφωσις πασῶν τῶν ἀρετῶν. «Οὐδεμία τάξις ἀνθρώπων (ἀνα»γινώσκομεν ἐν τῷ Hiaoking) εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ παιδικοῦ σεβασμοῦ· πρὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην αὐτοὶ οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ παρέχωσιν »εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους τὸ παράδειγμα. Ἡ παιδικὴ ὑπακοὴ ἐκτείνεται »μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, οὔτινος τὴν κανονικὴν κίνησιν μιμεῖται· αὕτη περιλαμβάνει σύμπασαν τὴν γῆν, ἧς τὴν γονιμότητα ἀπεικονίζει. Ὡς »μεταξὺ πάντων τῶν δημιουργημάτων ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ εὐγενέστατον, »οὕτω καὶ μεταξὺ πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὠραιότητα εἶνε ἡ

1 Ὁ πατὴρ, φονεύων τὸ τέκνον αὐτοῦ οὐδόλως τιμωρεῖται. Πτωχοὶ γονεῖς συχνάκις θυσιάζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ ἰδίως τὰ θήλαα, εἰς τὸν ποτάμιον Θεόν, ρίπτοντες αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτῶν ἐξάρτησιν κολοκύνθης. Καὶ ἔχθεσις παιδῶν συχνάκις λαμβάνει χώραν ἐν Κίνα. Κατὰ τινὰς εἰδήσεις ἐν τρισὶν ἔτεσι διέσωσαν, οἱ Ἰησουῖται 9700 ἐκτεθειμένα παιδία, ἅτινα ἀνέθρεψαν ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ.

» πρὸς τοὺς γονεῖς τιμὴ καὶ ὁ πρὸς αὐτοὺς σεβασμὸς. Ὁ ἀληθῶς τιμῶν
 » τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς πρέπει νὰ καταδεικνύῃ τὴν τοιαύτην τιμὴν ἐντὸς
 » τῆς οἰκίας, πρέπει νὰ βοηθῇ αὐτοὺς προθύμως ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀνάγκαις,
 » πρέπει νὰ σκυθρωπάζῃ, αὐτῶν ἀσθενούντων, πρέπει νὰ φορῇ πέν-
 » θιμα ἐνδύματα, αὐτῶν ἀποθνησκόντων, καὶ ἐκτελῇ ἀκριβῶς πάντα τὰ
 » κατὰ τὸν τοῦ πένθους χρόνον καὶ τὰ κατὰ τὴν κηδεῖαν νομιζόμενα. Ὁ
 » ἡγεμὼν τότε ἐπιτυγχάνει τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς, ὅταν ἐν ὅλῳ τῷ
 » ἑαυτοῦ ἔθνῃ ἐμπεδόνῃ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος τὴν παιδικὴν
 » ὑπακοήν.¹ »

Ὁ σεβασμὸς τῶν ἐν Κίνα τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς χωρεῖ μέχρι τῆς
 ἀκριβοῦς τηρήσεως καὶ τῶν ἐλαχίστων ἐξωτερικῶν ἐθίμων. Οὕτως ἀνα-
 γινώσκωμεν ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ Siao Hio ὅτι «ὁ υἱὸς ἐξεγερ-
 » θείς τοῦ ὕπνου λίαν πρωτὶ καὶ νιψάμενος ὀφείλει νὰ εἰσέλθῃ κοσμίως εἰς
 » τὸ δωμάτιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὀφείλει νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς
 » ὑγείας, νὰ παράσχῃ ὕδωρ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ πᾶσαν αὐτοῦ ἐπιταγὴν μετὰ
 » προσοχῆς καὶ εὐθυμίας.» Ὁ δὲ Tseug, ὁ μαθητὴς τοῦ Κονφουκίου, λέ-
 γει ὅτι ὁ υἱὸς ὀφείλει νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ αὐτοὺς μηδὲ διὰ τοῦ σχήμα-
 τος τοῦ ἑαυτοῦ πύλου. Ἐν δὲ τῷ βιβλίῳ Liki ἀναγινώσκωμεν ὅτι «ὁ
 » υἱὸς ὀφείλει τὴν τῶν γονέων πλάνην νὰ καταδεικνύῃ μετὰ ταπεινοφρο-
 » σύνης καὶ ἠπιότητος· τούτων δυστροπούντων, ὀφείλει νὰ καταδείξῃ μεί-
 » ζονα ὑπακοήν καὶ τιμὴν· τυπτόμενος δὲ μέχρις αἵματος ὑπὸ τῶν ἐξωρ-
 » γισμένων γονέων ὀφείλει νὰ μὴ μισήσῃ αὐτούς, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον νὰ σε-
 » βασθῇ.»

Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ τιμὴ, ἣν ἐν Κίνα τὰ τέκνα ὀφείλουσι ν' ἀπονέμωσι
 πρὸς τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς, ἀπαιτεῖται ν' ἀπονέμηται ἡ αὐτὴ οὐ μόνον παρὰ
 τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ πρὸς τὸν πρεσβύτερον, τὸν καταλαμβάνοντα τὴν
 θέσιν τοῦ πατρὸς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ τῆς οἰκογενείας διευθύν-
 σει, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ καθόλου παρὰ
 παντὸς νεωτέρου ἀνθρώπου πρὸς τὸν πρεσβύτερον. Οὕτω μανθάνομεν ὅτι
 «Νέος τις, συναντῶν πρεσβύτερον αὐτοῦ κατὰ 20 ἔτη, ὀφείλει νὰ τιμήσῃ
 αὐτὸν ὡς πατέρα· ἐὰν δὲ οὗτος ἦνε κατὰ 10 ἔτη πρεσβύτερος, ὀφείλει
 νὰ τιμήσῃ αὐτὸν ὡς πρεσβύτερον ἀδελφόν. Μαθητὴς, συναντῶν καθ' ὁδὸν
 τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ αὐτὸν καὶ νὰ μὴ κατα-
 λείπῃ ὅπως συνδιαλεχθῇ μεθ' ἑτέρου. Συνοδεύων δὲ τὸν διδάσκαλον ὀφεί-
 λει νὰ βαδίζῃ οὐχὶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς, ἀλλὰ πλαγίως. Κλίνοντος δὲ τοῦ

¹ Memoires concernant l' histoire etc. par les missionnaires de Peking.

διδασκάλου τὴν κεφαλὴν ὅπως εἶπη τι εἰς τὸ οὖς τοῦ μαθητοῦ, ὀφείλει οὗτος νὰ φράττη τὸ στόμα αὐτοῦ διὰ τῆς χειρός, ἵνα μὴ ἡ ἐκπνοὴ αὐτοῦ ἐνοχλήσῃ τὸν διδάσκαλον. Ὁ μαθητής, ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου δὲν πρέπει ν' ἀποκρίνηται πρὶν ἢ οὗτος ἀποπερατώσῃ τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ. Καθ' ὅλου εἰπεῖν μηδεὶς ἐρωτάτω τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ πόσων ἐτῶν εἶναι καὶ ποῦ ὑπάγει.¹»

Ἡ τῶν παιδῶν ἀγωγή (Kiao-Hio) ἄρχεται ἐν Κίνα πρὸ τῆς τούτων γεννήσεως. Ἡδὴ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγκυμοσύνης χάριν τοῦ τέκνου μεγάλως περιποιοῦνται οἱ Σίνας τὴν ἐγκυον γυναῖκα καὶ πολλὰ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχουσι συγγράμματα, καταδεικνύοντα τὸν τρόπον τῆς ἐπιμελείας τῆς γυναικὸς πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ μετ' αὐτόν. Ἡ ἰδίως ἀγωγή, κατὰ τὸν Tshingtseu, ἄρχεται καθ' ὃν χρόνον οἱ παῖδες δύνανται νὰ λαλῶσι καὶ νὰ τρώγωσι. «ἐπειδὴ οὗτοι εἰσέτι οὐδὲν ἔχουσι, χρησιμεῦον πρὸς διατύπωσιν τῶν διανοημάτων, ἀπαιτεῖται ὅπως καθ' ἡμέραν πληρῶνται τὰ ὦτα αὐτῶν συνετῶν λόγων.» Ἡ ἱερὰ σχέσις, ἡ συνάπτουσα τοὺς γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὰνάπαλιν, ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς γεννήτορας ὅπως μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων αὐτῶν, παραλαμβάνοντες κατ' οἶκον παιδαγωγοὺς ἢ πέμποντες αὐτὰ εἰς τὸ σχολεῖον. Κατὰ τὴν παραίνεσιν σινικοῦ τινος αὐτοκράτορος. «Οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ προσέχωσι τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην κραυγὴν τοῦ τέκνου, καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον τόνον τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ τοὺς μορφασμοὺς τοῦ προσώπου ὅπως ἐπενέγκωσι τὴν κατάλληλον πλήρωσιν τῶν διαφόρων χρειῶν. Γελά τὸ παιδίον; χαίρουσιν οἱ γονεῖς. Κλαίει; λυποῦνται. Πειράζεται νὰ βηματίσῃ; παρακολουθοῦσι τὰ μικρὰ αὐτοῦ κινήματα μετ' ἀκριβείας. Ἀσθενεῖ; ἀνησυχοῦσι καὶ ἀποβάλλουσι τὴν πρὸς τὸ φαγεῖν ὄρεξιν. Οὗτοι τρέφουσι τὸ τέκνον, διδάσκουσιν αὐτὸ μέχρι τελείας μορφώσεως, νυμφεύουσιν αὐτό, παρέχουσιν εἰς αὐτὸ οἶκον, καὶ μυριοτρόπως κακουχοῦνται, τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἐπιδιώκοντες. Οὕτως ἄπασαν τὴν δύναμιν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐξαντλοῦσιν ὑπὲρ τοῦ τέκνου. ὦ! ἡ ἀρετὴ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς εἶνε ἀτελεύτητος· εἶνε ὡς ὁ ὕψιστος οὐρανός.»

Ἡ διδασκαλία ἄρχεται παρὰ τοῖς Σίνασις κατὰ τὸ ἕον ἢ βον ἔτος τῆς τῶν παιδῶν ἡλικίας. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον μαθάνουσιν οὗτοι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν γνώσεων καὶ δὴ τῆς δυσχερεστάτης αὐτῶν γλώσσης,

¹ Description géographique, histoire ect. de l'empire de la Chine par le P. du Halde tom. II. pag. 588.—Journal asiatique tom. II. p. 259.

τῆς ἀπαρτιζομένης ἐκ 50,000 καὶ ἔτι πλέον εἰκονικῶν χαρακτήρων.¹ Καὶ κατ' ἀρχὰς μανθάνουσιν οἱ παῖδες τὴν ὀνομασίαν ἐκείνων τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα ὑποπίπτουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπασχολοῦσι τὴν φανταστικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς. Οἱ κυριώτατοι τῆς διδασκαλίας κλάδοι εἶναι ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή, αἵτινες ἕνεκα τῆς δυσχερείας αὐτῶν ἀποροφῶσι τὸν περισσότερον τῆς σπουδῆς χρόνον καὶ διακρίνουσι τοὺς μᾶλλον πεπαιδευμένους, τοὺς κτωμένους δι' αὐτῶν ἀφθονίαν γνώσεων. Οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι καθ' ἑκάστην νὰ μανθάνωσι τέσσαρας τοῦλάχιστον χαρακτήρας οὓς ἐμπεδοῦσιν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως. Ἐν τῇ γραφῇ μεταχειρίζονται ὑποδείγματα εἴτε μετὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων, ἅτινα οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ μελαίνωσιν εἴτε μετὰ μελάνων, ἅτινα οὗτοι ὀφείλουσι νὰ μεταφέρωσιν ἐπὶ ἐπιτεθειμένου χάρτου. Κατόπιν μεταχειρίζονται μέλαν ἐκ σανίδος καὶ κεχαραγμένον ἀδάκιον. Πρὸς τούτοις ἀσχοῦνται οἱ παῖδες εἰς τὸ ἐν χορῶ φθέγγεσθαι, εἰς τὸ ἀριθμεῖν καὶ πιθανῶς εἰς τὴν μουσικὴν, διαταχθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλέων οὐχὶ πρὸς τέρψιν, ἀλλὰ πρὸς καταστολὴν τῶν τοῦ πλήθους ἐπιβλαβῶν παθῶν. Τὸ πρῶτον ἐν τῷ σχολεῖω ἀναγνωσματάριον, τὸ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πρὸς χρῆσιν ἐπιβαλλόμενον, καλεῖται *Pe-kia-sing*, ἐν ᾧ οἱ παῖδες ὀφείλουσι νὰ μάθωσι τὰ ὀνόματα πάντων τῶν προσώπων 100 οἰκογενειῶν· τὸ δεύτερον ἀναγνωσματάριον καλεῖται *Tsaise*, περιέχων συλλογὴν ὠφελίμων καὶ ἀξιολόγων ἀντικειμένων· τὸ τρίτον ἀναγνωσματάριον, τὸ καλούμενον *Tsien-tse-ouen*, περιέχει συναγωγὴν 1000 γραμμάτων· τὸ δὲ τέταρτον ἀναγνώ-

1 Ἡ σινικὴ γλῶσσα σύγκειται ἐκ καθαρῶς μονοσυλλάβων λέξεων, αἵτινες ὡς τὰ πολλὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμεναι λήγουσιν εἰς φωνήεν. Σύμφωνα τινὰ, οἷον τὸ ρ, δ καὶ λ ἐλλείπουσιν ἐκ τῆς σινικῆς γλώσσης. Ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ ὑπάρχουσιν ἐν ὄλῳ 450—480 φωνητικοὶ συνδυασμοί, οἵτινες διὰ διαφόρου τονίσεως πολλαπλασιάζονται εἰς 1200. Αἱ συλλαβαὶ εἶνε πολυσήμαντοι. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, διαφόρως προφερομένου τοῦ φωνήεντος αὐτῆς, διάφορον ἔχει σημασίαν. Οὕτω π. χ. τὸ *Schu* μετὰ ἡ σημαίνει κύριον· ἄνευ τόνου, σημαίνει χρονον· προφερόμενον ἡσύχως καὶ ταχέως, σημαίνει ἀγελάδα.—Ἡ γραφὴ τῶν Σινῶν εἶναι εἰκονική, ἥτοι δι' ἕκαστον σημαινόμενον ὑπάρχει ἴδιον σημεῖον. Τὰ εἰκονικὰ σημεῖα διὰ προσαρτήσεως διαφόρων συλλαβῶν μεταβάλλουσι σημασίαν. Οὕτω π. χ. ἡ εἰκὼν τοῦ ἵππου, προστιθεμένης τῆς συλλαβῆς *lu*, σημαίνει ψυχὴν· ἡ εἰκὼν τοῦ κυνός, προστιθεμένης τῆς συλλαβῆς *Iang*, δηλοῖ λύκον. Ἡ γλῶσσα στερεῖται τοῦ τυπικοῦ μέρους τῆς γραμματικῆς· τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ πτώσις δηλοῦνται διὰ προσθήκης οὐσιαστικῶν τινῶν· ἡ ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ διάθεσις διακρίνονται περιγραφικῶς.

(ΠΑΛΑΤΩΝ—ΤΟΜΟΣ Β΄—ΤΕΥΧΟΣ Β΄.)

σματάριον, ὅπερ καλεῖται *San-tsëe-king*, περιέχει τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἱστορίας ἐν τρισυλλάβοις στίχοις¹ μετ' αὐτοῦ συνάπτεται καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν κλασσικῶν βιβλίων.

Πρὸς μάθησιν ἀναγκαιότατον μέσον θεωρεῖται παρὰ τοῖς Σίνοις ὁ γόθος· τούτου ἕνεκα ὁ ἀμελής παῖς καὶ μὴ μαθὼν τὴν ἐπιβληθεῖσαν ποσότητα τῶν γραμμάτων γονατίζεται ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ ἢ δένεται πρὸ τῆς θύρας τοῦ σχολείου ἢ ἐξαπλοῦται πρηνῆς ἐπὶ τινος μακροῦ καὶ στενοῦ θρανίου, μὴ ἐλλείποντος ἀπ' οὐδενὸς σχολείου, καὶ λαμβάνει 8—10 πληγὰς.

Ἡ Σινικὴ ἀγωγή περιλαμβάνει ἕνθεν μὲν 6 εἶδη γνώσεως, ἧτοι τὸ τῶν παραδεδωμένων ἐθίμων, τῆς μουσικῆς, τῆς ἐντάσεως τῶν τόξων, τῆς ἵππασίας, τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἀριθμήσεως· ἕνθεν δὲ 6 εἶδη ἀσκητέων ἀρετῶν, ἧτοι τὸ τῆς εἰς τοὺς γονεῖς ὑπακοῆς, τῆς φρονήσεως, τῆς φιλαδελφίας, τῆς μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ γειτόνων ὁμονοίας, τῆς πρὸς τοὺς φίλους εἰλικρινείας καὶ τὸ τῆς πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς δυστυχεῖς συμπαθείας.

Τὰ ἐν Κίνα σχολεῖα διαίρουνται εἰς δύο τάξεις, ἧτοι εἰς κατώτερα καὶ ἀνώτερα· καὶ κατώτερα μὲν εἶνε τὰ τοῦ λαοῦ σχολεῖα, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται τὰ τε τῶν πτωχῶν σχολεῖα (*I-hio*) καὶ τὰ ἐσπερινὰ (*Ye-hio*), εἰς 2 φοιτῶσιν οἱ τὴν ἡμέραν περὶ διαφόρους ἐργασίας ἀσχολούμενοι· ἀνώτερα δὲ σχολεῖα εἶνε τὰ χρησιμεύοντα πρὸς μόρφωσιν τῶν λογίων. Ταῦτα διαίρουνται κατὰ περιφερείας καὶ εἶνε διαφόρων βαθμῶν. Ὁ θέλων νὰ περιύληθῇ ἀξιώματι πρέπει βαθμηδὸν νὰ μορφῶται ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Μανδαρίνου τῆς ἐν ἧ εὐρίσκειται τὸ σχολεῖον περιφερείας. *Sieou—tsai* καλοῦνται οἱ διανύοντες τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην βαθμίδα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Οὗτοι φέρουσιν ἴδιον ἔνδυμα καὶ τυγχάνουσι προνομίων τινῶν. Μετὰ τρία ἔτη οἱ *Sieou—tsai*, ἐξετασθέντες ὑπὸ δύο παρὰ τῆς Αὐλῆς περπομένων Μανδαρίνων καὶ εὐδοκίμησαντες, μεταβαίνουσιν εἰς τὸ δεύτερον στάδιον τῆς ἐκπαιδεύσεως τὸ τῶν *Kiugin*. Ὁ θέλων δὲ νὰ τύχῃ τοῦ ἀνωτάτου πολιτικοῦ ἀξιώματος ὀφείλει νὰ διανύσῃ καὶ τὸ τρίτον καὶ ἀνώτατον στάδιον τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἧτοι τὸ τῶν *Tsin—tse*, ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Κίνας, ἔνθα μεταβαίνει δαπάναις βασιλικαῖς καὶ ἐξετάζεται παρ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Οἱ ἀξιωθέντες τῶν τριῶν τούτων τῆς ἐκπαιδεύσεως βαθμῶν ὀνομάζονται μαθηταὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Οὐρανοῦ, ἧτοι τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἀνέρχονται εἰς τὰ ὑπάτα ἀξιώματα· οἱ φίλοι καὶ οἱ γονεῖς τοῦ ἀξιωθέντος τῆς τιμῆς τοῦ *Tsin—tse* μετὰ τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ ἰδρύουσιν

¹ Du Halde, σ. 320.

πρὸς τιμὴν θριμβευτικὰς ἀψίδας μετ' ἐπιγραφῆς, δηλούσης τὸ ὄνομα τοῦ τιμωμένου· οἱ δὲ πλουσιώτατοι κάτοικοι φιλοτιμοῦνται νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας συζύγους. Ἐνίοτε οἱ τῆς τρίτης τάξεως μαθηταὶ ἐξετάζονται καὶ αὐθις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος· εὐδοκιμήσαντες δὲ κατέχονται παρ' αὐτῷ μετὰ τοῦ ἀξιώματος **Han—lin**, πλησιεστάτου ὄντος εἰς τὸ βασιλικόν. Οἱ λόγοι οὗτοι ἤδη ἀπὸ τοῦ 925 μ. Χ. (ὁπότε εὐρέθη παρὰ τοῖς Σιναις ἡ τυπογραφία) διέπουσι πάντα τὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ φιλολογικὰ προϊόντα,

Οἱ αὐτοκρατορικοὶ πρίγκιπες καὶ ἰδίως ὁ ἐπίδοξος τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος διάδοχος, οὗτινος ἡ ἀγωγή εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς ἴδιον λογίων σύλλογον (**Tschen-szu-fu**), ὁφείλουσι νὰ διέλθωσι τὰς ἐξῆς 6 σχολάς· 1) τὴν τῶν ἐθλιῶν καὶ ἰδίως τῆς μετὰ τοῦ πλησίον συμπεριφορᾶς, 2) τὴν τῆς δακρύσεως τῶν διαφόρων ἡλικιῶν καὶ τοῦ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους σεβασμοῦ, 3) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκεται ὁ τρόπος τῆς τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκλογῆς, 4) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκεται ἡ διαφορὰ τῶν τάξεων καὶ ἀξιωματίων, 5) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκεται πῶς ἕκαστος δύναται ἐν τῇ ἑαυτοῦ τάξει νὰ προσηλωθῇ καὶ 6) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκονται αἱ σπουδαιότεραι καὶ εὐρύτεραι ἐπιστῆμαι.

Ἡ ἀνωτέρα τῶν Σινῶν διδασκαλία, ἡ ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις γινομένη, ἔγκειται ἰδίως ἐν ταῖς ῥητορικαῖς ἀσκήσεσιν. Ἀσκοῦνται δὲ ῥητορικῶς οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τριῶν διαφόρων βαθμίδων. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ βαθμίδι ἀσκοῦνται ἐν τῷ καλῷ γραφικῷ χαρακτῆρι (**Wentchang**), προβαλλομένου πρὸς ἕκθεσιν θέματος τινος, ἥτοι γνωμικοῦ, λαμβανομένου ἐκ τῶν πέντε ἀγίων βιβλίων·¹ ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ βαθμίδι ἀσκοῦνται ἐν τῇ ποιήσει· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἀσκοῦνται ἐπὶ τῶν **Tsè**, ἥτοι ἐπὶ σχεδίων καὶ πραγματειῶν περὶ ἀντικειμένων πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν, π. χ. περὶ τοῦ πῶς δύναται τις νὰ καταβάλῃ τοὺς ληστὰς ἢ νὰ προλάβῃ τὰς πλημμύρας. Πρὸς ταῖς ῥητορικαῖς ἀσκήσεσιν οἱ μαθηταὶ διδάσκονται γνώσεις τινὰς φιλοσοφικὰς, ἀστρονομικὰς, ἰατρικὰς, φυσικὰς καὶ ἱστορικὰς. Ἄλλ' ὅπως τῶν κατωτέρων γνώσεων οὕτω καὶ τῶν ἀνωτέρων ἡ μάθησις εἶνε ὅλως μηχανικὴ, ἐγκειμένη ἐν τῇ ἀσυνειδήτῳ ἀπομνημονεύσει τῶν ἀρχῆθεν παραδεδομένων. Ἐλλείπει δὲ τελέως ἐν τῇ μαθήσει ἡ ἐλευθερία τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας, ἥς ἄνευ ἀληθῆς ἐπιστήμῃ ἀποβαίνει ἀδύνατος.

Ἐν Κίνα γίνονται δύο εἰδῶν ἐξετάσεις πρὸς πληροφориαν περὶ τῆς τῶν

¹ Fresnel, Journal asiatique tom. IV. pag. 5.

μαθητῶν προόδου, ἤτοι *ιδιωτικαὶ καὶ δημόσιαι*. Καὶ αἱ μὲν *ιδιωτικαὶ* γίνονται κατ' οἶκον δις ἢ τρίς τοῦ μηνὸς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν πραγόνων ἐνώπιον τῶν τῆς οἰκογενείας μελῶν· αἱ δὲ *δημόσιαι* γίνονται δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ἐνώπιον τῶν Μανδαρίνων ἐν ἰδιαιτέροις καὶ καλῶς πεφυλαγμένοις δωματίοις. Αἱ ἐξετάσεις αὗται εἶναι αὐστηρόταται. Εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ κρατῇ βιβλίον ἢ καὶ τὴν ἐλαχίστην σημείωσιν. Αὐστηρότατα δὲ τιμωρεῖται ὁ ὑποβάλλον τι διὰ ψιθυρισμοῦ εἰς τὸν ἐξεταζόμενον μαθητὴν. Ἐν ταῖς πόλεσι τῆς πρώτης τάξεως ὑπάρχει ἴδιον οἰκοδόμημα ἐξετάσεων, ἔχον πλεῖστα δωμάτια, ἐν οἷς ἐξετάζονται μετὰ πλείονος ἀκριβείας καὶ μείζονος αὐστηρότητος καὶ ἐπιτηρήσεως οἱ ὑψηλοτέρας τυχόντες παιδεύσεως μαθηταί¹).

Σχολεῖα καὶ ἰδίως χάριν παιδῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων, ὑπῆρχον ἐν Κίνα ἤδη κατ' αὐτοὺς τοὺς παναρχαιοτάτους χρόνους: Ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων πρώτος ἵδρυσε δημόσια σχολεῖα ὁ *Tiko*, ἀκμάσας περὶ τὰ 2420 π. Χ. Περὶ τῶν ἐπὶ τῶν πρώτων δυναστειῶν καὶ ἐφεξῆς σχολείων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας μνείαν ποιεῖται ὁ κατὰ τὸν 42ον μ. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας *Tschuhi*, ὁ ἐπὶ τῶν θεωριῶν τοῦ Κονφουκίου στηρίξας τὴν ἑαυτοῦ φιλοσοφίαν. Τὰ σχολεῖα, ἅτινα τὸ πρῶτον ἦσαν περιορισμένα ἐν τοῖς κυριωτάτοις τόποις (*Chou* καὶ *Tsiang*) κατὰ μικρὸν ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἐπεκταθέντα καὶ εἰς ἄλλας τῆς Κίνας χώρας. Κατὰ τὸ ἔτος 310 μ. Χ. ὁ αὐτοκράτωρ *Tao-vu-ti* συνέστησε σχολὴν, ἐν ἣ 3000 λόγιοι ἐδίδασκον διάφορα ἀντικείμενα. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ *Tai-tsong* κατὰ κατὰ τὸ 620 μ. Χ. ὠκοδόμησεν ἐν *Singanfu* διδασκτήριον, ἔχον 1200 δωμάτια, ἐν οἷς ἐδιδάσκοντο ἅπασαι αἱ ἐπιστῆμαι. Εἰς τὸ διδασκτήριον τοῦτο πολλάκις ἐφοίτα καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ, ἀκροώμενος τῶν καθηγητῶν καὶ ἐρωτῶν τοὺς μαθητάς. Τὰ ἐν Κίνα σχολεῖα παλαιά τε καὶ νέα, ὅσον καὶ ἂν ἀναφέρεται μέγας ὁ ἀριθμὸς τῶν τε δωματίων καὶ τῶν διδασκάλων, ἦσαν καὶ εἶναι πάντοτε *σινικά*, πιστὰ κάτοπτρα τοῦ *σινικοῦ βίου*, ἤτοι ἦσαν καὶ εἶναι τόποι οὐχὶ ἔνθα σκοπίμως ἀναπτύσσονται αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἀλλ' ἔνθα ἀπομνημονεύονται ἀσυνειδήτως καὶ στερεοτύπως ἀτελεῖς τινες γνώσεις καὶ ἐθιμοτυπίαί. Τὴν εὐτελεῆ κατάστασιν τῶν σημερινῶν ἐν Κίνα σχολείων καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς λίαν ἀτελεῆ καὶ μηχανικὴν διδασκαλίαν περιγράφει ἐν ἐπιστολῇ² πρὸς γερμανὸν τινα, διδασκαλείου διευθυντὴν, ὁ ἱεραπόστολος *Genâhr*, ὅστις, διατρίψας 18

¹ Du Halde tom. II, pag. 305.

² Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῷ *Schlesischen Schulblatt*.